

Correlation of Self-differentiation and Optimism With Responsibility and Marital Satisfaction in Nursing Students

Rezvan Homaei^{1,*}, Zahra Dasht Bozorgi¹

¹ Assistant Professor, Department of Psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

* **Corresponding author:** Rezvan Homaei, Assistant Professor, Department of Psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran. E-mail: homaei@iauahvaz.ac.ir

Received: 10 Mar 2017

Accepted: 23 May 2018

Abstract

Introduction: The responsibility of Married students and their marital satisfaction are affected by various factors. The current study aimed at determining the correlation of self-differentiation and optimism with marital satisfaction and responsibility in nursing students of the Islamic Azad University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

Methods: The current descriptive, correlational study was conducted on 158 married nursing students at Ahvaz Islamic Azad University selected by simple random sampling method from the target population. Data were collected by the differentiation of self inventory developed by Skowron and Friedlander, responsibility multidimensional questionnaire based on Islamic texts, attributional style questionnaire, and marital satisfaction questionnaire. Reliability and validity of these questionnaires were confirmed in previous studies. Data were analyzed with SPSS version 22.

Results: There was a canonical correlation (0.71) between predictor variables and criteria variables. Also, from the predicting variables, self-differentiation and from the criterion variables, responsibility had the largest share in predicting the variables.

Conclusions: There was a significant correlation of self-differentiation and optimism with the responsibility and marital satisfaction of nursing students. Therefore, considering the importance of marital satisfaction and responsibility in nursing students, training workshops are essential to promote their differentiation and optimism.

Keywords: Self-differentiation, Responsibility, Optimism, Marital Satisfaction, Nursing Students

همبستگی تمایز یافتگی خود و خوش بینی با مسئولیت پذیری و رضایت زناشویی در دانشجویان پرستاری

رضوان همائی^{۱*}، زهرا دشت بزرگی^۱

^۱ استادیار، گروه روانشناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

* نویسنده مسئول: رضوان همائی، استادیار، گروه روانشناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران. ایمیل: homaei@iauhvaz.ac.ir

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۰۳/۰۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۱۲/۲۰

چکیده

مقدمه: مسئولیت پذیری و رضایت زناشویی دانشجویان متأهل تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار می‌گیرد. هدف پژوهش حاضر، تعیین میزان همبستگی تمایز یافتگی خود و خوش بینی با مسئولیت پذیری و رضایت زناشویی دانشجویان پرستاری است.

روش کار: پژوهش حاضر، از نوع توصیفی-همبستگی است. نمونه شامل ۱۵۸ نفر دانشجویان متأهل پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز، که به روش تصادفی ساده از بین جامعه مورد نظر انتخاب شد. داده‌ها با "سیاهه تمایز یافتگی خود اسکورون و فریدلندر" (Skowron & Friedlander Differentiation of Self Inventory)، "پرسشنامه مسئولیت پذیری چند بعدی بر مبنای متون اسلامی" (Responsibility Multidimensional Questionnaire Based on Islamic Texts) "پرسشنامه سبک اسناد" (Attributional Style Questionnaire) و "پرسشنامه رضایت زناشویی" (Marital Satisfaction Questionnaire) جمع‌آوری شد. پایایی و روایی این پرسشنامه‌ها در پژوهش‌های گذشته بررسی شده است. تحلیل داده‌ها با نرم افزار اسپس پی اس نسخه ۲۲ تحلیل شد.

یافته‌ها: بین مجموعه متغیرهای پیش بین و مجموعه متغیرهای ملاک همبستگی کانونی برابر با ۰/۷۱ وجود دارد. همچنین بین متغیرهای پیش بین تمایز یافتگی خود و از بین متغیرهای ملاک مسئولیت پذیری سهم بیشتری را در پیش بینی متغیرهای دسته خود داشتند.

نتیجه گیری: تمایز یافتگی خود و خوش بینی با مسئولیت پذیری و رضایت زناشویی دانشجویان پرستاری همبستگی معنی داری دارد. بنابراین، با توجه به اهمیت مسئولیت پذیری و رضایت زناشویی در دانشجویان پرستاری، برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای ارتقا سطح تمایز یافتگی خود و خوش بینی بسیار ارزشمند می‌باشد.

واژگان کلیدی: تمایز یافتگی خود، خوش بینی، مسئولیت پذیری، رضایت زناشویی، دانشجویان پرستاری

تمامی حقوق نشر برای انجمن علمی پرستاری ایران محفوظ است.

مقدمه

احترامی را در دیگری می‌یابد. زوج‌های موفق بر پایه اعتماد متقابل تشریک مساعی می‌کنند. تشریک مساعی به زوج امکان صرف وقت، انرژی، رغبت و اطمینان به درگیر شدن در فعالیت‌ها و کارهای مربوط به زندگی زناشویی را می‌دهد. در یک ارتباط زناشویی توأم با حس همکاری و مشارکت ممکن نیست زن و مرد همیشه با هم موافق باشند. زوج‌های موفق می‌توانند به راحتی مخالفت خود را اعلام کنند و این امر از طرف همسرشان مورد پذیرش قرار می‌گیرد. آن‌ها به دنبال راه حلی می‌گردند که مورد تأیید هر دو قرار بگیرد (۲). رضایت‌مندی زناشویی را نمی‌توان صرفاً

دانشجویان بخشی از جمعیت هر کشور را تشکیل می‌دهند، لذا پرداختن به نقش آن‌ها به ویژه در تحول فرهنگی خانواده از اهمیت برخوردار است. رضایت زناشویی (marital satisfaction) از جمله عوامل با اهمیتی است که بر کارکرد خانواده‌ها شامل، سبک‌های ارتباطی، مهارت‌های مقابله‌ای، سطح پذیرش اجتماعی درک شده در زنان و سطح حمایت اجتماعی درک شده در مردان مؤثر است (۱). در یک زندگی زناشویی موفق، با دوام و توأم با رضایت، زن و شوهر به یکدیگر احترام می‌گذارند. در این گونه زندگی، هر یک از همسران ویژگی‌ها یا توانایی‌های قابل

یکی از اهداف زندگی زناشویی، حفظ و ثبات کانون گرم خانواده است. زوجین با خوش بینی و مثبت اندیشی از تصورات و افکار بد بینانه نسبت به یکدیگر می‌پرهیزند، مسئولیت بیشتری را در قبال رفتارهای خویش نسبت به یکدیگر دارند و این امر باعث می‌شود که جلوی خیلی از سوء تفاهم‌ها گرفته شود و به همین دلیل از سرزنش و انتقاد بی جا نسبت به یکدیگر می‌پرهیزند و لذا زوجین خوش بین، رضایت بیش‌تری از زندگی زناشویی خود خواهند داشت (۲). خوش بینی، پیش بینی کننده رضایت زناشویی است و رضایت زناشویی نیز به نوبه خود می‌تواند عامل افزایش خوش بینی، بین زوجین باشد (۱۷). زوج‌هایی که دیدگاه بدبینانه دارند به میزان زیادی در معرض تسخیر هیجانی قرار دارند، کارهایی که همسرشان انجام می‌دهد، آنان را عصبانی، ناراحت و یا دل‌سرد می‌نماید و هر کدام فکر می‌کند، همسرش به طور ذاتی نقایصی دارد که نمی‌توان آن‌ها را تغییر داد (۱۸) پژوهشگران می‌گویند شناخت زوجین از فرایند زندگی، حمایت اجتماعی و داشتن ویژگی‌های شخصیتی، نظیر سلامت جسمی، مسئولیت پذیری و خوش بینی در زندگی موفق آنان نقش به‌سزایی دارد (۱۹). افراد خوش بین مشکل گشایند، مسئولانه نقشه‌هایی برای زندگی خود طراحی می‌کنند و برطبق آن عمل می‌نمایند. لذا در حل مشکلات زناشویی حالت انفعالی به خود نمی‌گیرند، نگرش مثبت بیش‌تری دارند و موفق‌تر عمل می‌نمایند (۲۰). Mincu & Tascu (۲۱) در بخشی از یافته‌های خود به این نتیجه رسید که میان خوش بینی و رضایت زناشویی رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. خوش بینی پیش بینی کننده کیفیت ازدواج در میان زوجین است و خوش بینی مخصوصاً در زنان پیش بینی کننده سازگاری بین زوجین می‌باشد (۲۲). یکی از نهادهای مهم اجتماعی به لحاظ اهمیت، نقش و کارکردهای مختلف، نهاد خانواده می‌باشد. بررسی دانشجویان پرستاری از این جهت حائز اهمیت است که علاوه بر نقش سنتی که هر فرد متأهل بر عهده دارد، در حفظ و ارتقای سلامت جامعه نقش کلیدی خواهند داشت و شناسایی عوامل مؤثر بر رضایت زناشویی و مسئولیت پذیری آنان بخش مهمی از سلامت جامعه محسوب می‌گردد. در واقع ارتباط با همسر جنبه مرکزی زندگی عاطفی و اجتماعی یک فرد است و نارضایتی زناشویی می‌تواند به توانایی زن و شوهر برای برقراری روابط رضایتمندانه با فرزندان و سایر اشخاص خارج از خانواده نیز آسیب برساند. از طرفی مسئولیت پذیری زوجین و رفتار متعهدانه آن‌ها یکی از عوامل مؤثر در جهت تحکیم بنیاد خانواده است. حفظ نهاد خانواده و شناسایی عوامل مؤثر بر آن از ضروریات وظایف یک جامعه است. لذا این پژوهش با هدف تعیین میزان همبستگی تمایز یافتگی خود و خوش بینی با مسئولیت پذیری و رضایت زناشویی دانشجویان پرستاری انجام شد.

روش کار

پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی بود. جامعه پژوهش شامل همه دانشجویان متأهل پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز در تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بودند که بر اساس لیست ثبت شده تعداد آن‌ها ۲۸۲ نفر بود. برای تعیین تعداد نمونه از جدول کرچسی و مورگان (۱۹۷۱)، تعداد نمونه ۱۶۲ نفر برآورد شد؛ اما جهت اطمینان از افت آزمودنی و بررسی صرفاً دانشجویان متأهل (دانشجویان مطلقه از پژوهش کنار گذاشته شدند) ۲۰۰ نفر از بین لیست ثبت شده به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. نحوه اجرای پژوهش به این صورت بود که پس از تصویب

براساس فشارهای روانی بیرونی تبیین کرد بلکه عدم وجود برخی ویژگی‌های درونی و شخصیتی، این رضایتمندی را ناکام می‌گذارد (۳). مسئولیت پذیری (responsibility) از عوامل مؤثر در بهبود روابط بین فردی است. مسئولیت‌پذیری توانایی پاسخ دادن مؤثر و تصمیم‌گیری‌های مناسب در شرایط و موقعیت‌های مختلف می‌باشد. منظور از تصمیم‌گیری‌های مناسب آن است که فرد در چهارچوب هنجارهای اجتماعی و انتظاراتی که معمولاً از او می‌رود، دست به انتخابی بزند که باعث ایجاد روابط انسانی مثبت افزایش ایمنی، موفقیت و آسایش خاطر وی شود. انسان مسؤل، خود را مؤظف به انجام دادن کارها و مسئولیت‌هایش می‌داند و از زیر مسائل شانه خالی نمی‌کند و کار امروز را به فردا نمی‌افکند. در انجام وظایف خودبه‌نحو احسن عمل می‌کند. انسان مسؤل به آسایش دیگران می‌اندیشد، دیگرانی که از والدین، همسر، خانواده و ... شروع و به جامعه و سپس تمام مردم دنیا ختم می‌شود (۴) عوامل مقدماتی با مسئولیت‌پذیری و رضایت زناشویی افراد متأهل ارتباط دارد، از جمله این ویژگی‌ها، تمایز یافتگی (differentiation of self) است. این مفهوم در خانواده درمانی مطرح گردیده و افراد دارای این ویژگی آسیب‌پذیری روانی کمتری را تجربه می‌نمایند (۵) و کیفیت روابط آنان با اعضای خانواده (همسر و فرزندان) افزایش خواهد یافت و نقش مهمی بر تجربه اعضای خانواده از تنش خواهد داشت (۶). تمایز یافتگی خود، در سایه استقلال روانی و بلوغ عاطفی شکل می‌گیرد، امری دایمی و پویاست، به این معنا که افراد دایماً در تلاش برای حفظ تمامیت روانی خویش هستند (۷) و داشتن این ویژگی سبب می‌شود که اضطراب اجتماعی کم‌تری را تجربه نمایند (۸). زوج‌های تمایز نیافته، قادر نیستند فردیت و استقلال خود را از خانواده پدری خود حفظ نمایند و احتمال بیش‌تری دارد تا ازدواج آن‌ها به شکست بیانجامد (۹). افراد تمایز یافته تعریف مشخصی از خود و عقایدشان دارند. آن‌ها می‌توانند مسئولیت بیش‌تری را در انتخاب جهت‌گیری‌های خود در زندگی بپذیرند و در موقعیت‌های شدیداً عاطفی، کنترل خود را از دست ندهند و منطقی و مسئولانه تصمیم‌گیری نمایند (۱۰). زارعی و حسنتلی (۱۱) در پژوهشی یافتند که بین تمایز یافتگی و تعهد زناشویی رابطه مثبت و معنی دار و بین احساس شرم و تعهد زناشویی رابطه منفی و معنی دار وجود دارد و تمایز یافتگی خود می‌تواند تعهد زناشویی را پیش بینی نماید. صحت (۱۲) نتیجه گرفت تعارضات زناشویی زوجین ناسازگار پس از دوره آموزش خود متمایزسازی کاهش یافته است. Hill (۱۳) در بررسی رابطه تمایز یافتگی و رضایت زناشویی نشان داد تمایز یافتگی به‌طور معنی داری با رضایت زناشویی ارتباط دارد و افراد متأهل با تمایز یافتگی بالا، رضایت زناشویی بالاتری را گزارش می‌نمودند. Hawton (۱۴) در پژوهشی به این نتیجه رسید که افراد تمایز یافته، احساس خود کنترلی و لیاقت بیش‌تری دارند، چرا که در کنترل عواطف منفی موفق‌ترند و مسئولانه عمل می‌نمایند. وی همچنین در پژوهش خود به این نتیجه رسید که بین ادراک لیاقت و مسئولیت‌پذیری رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. خوش بینی (Optimism) از دیگر ویژگی‌های درونی افراد، جهت مسئولیت‌پذیری و کسب رضایت زناشویی است. خوش بینی یک ساختار شناختی از امید در مورد پیامدهای آینده است (۱۵). برخی پژوهش‌ها به نقش میانجی‌گرانه خوش‌بینی برای رفتار مسئولانه و متعهدانه تا رسیدن به هدف پرداخته‌اند. خوش بینی به عنوان یک صفت شخصیتی می‌تواند مسئولیت‌پذیری و تعهد فرد را تا رسیدن به هدف، تضمین نماید (۱۶).

"پرسشنامه سبک اسناد" (Attributional Style Questionnaire) این پرسشنامه، یک پرسشنامه خود گزارشی است که توسط Peterson و همکاران طراحی گردیده (۲۵). شهنی بیلاق و همکاران (۲۰) برای اولین بار در ایران به بررسی پایایی و روایی ویرایش فارسی آن پرداختند. در این پرسشنامه موقعیت‌هایی مطرح می‌شود که افراد بر اساس اسنادهای خوش‌بینانه-بدبینانه آن را ارزیابی می‌نمایند و این پرسشنامه برای سنجش میزان خوش بینی افراد استفاده شد. این پرسشنامه ۴۸ سؤال دارد و ۱۲ موقعیت فرضی (شش موقعیت مثبت و شش موقعیت منفی) را مطرح می‌نماید واز آزمودنی خواسته می‌شود که خود را در این موقعیت‌ها تصور نماید و در مورد علت اصلی آن موقعیت تصمیم‌گیری نماید. در هر موقعیت سؤال اول نمره نمی‌گیرد، اما سه سؤال دیگر از ۱ تا ۷ نمره می‌گیرد. نمره کل تجارب مثبت و یا منفی به این صورت محاسبه می‌شود که ابتدا نمره تمام شش موقعیت مثبت (۱۸ سؤال) را جمع و بر عدد ۶ تقسیم می‌شود. بالاترین نمره برای تجارب مثبت ۲۱ و کمترین آن ۳ است و بالاترین نمره برای موقعیت منفی ۳- و پایین‌ترین نمره ۲۱- است. همچنین در مطالعاتی که Peterson و همکاران انجام داده‌اند، ضریب پایایی این پرسشنامه بر ۱۲۰ نفر دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه پنسیلوانیا بین ۰/۵۷ تا ۰/۷۰ متغیر بوده است (۲۵). شهنی بیلاق و همکاران (۲۰) ضرایب پایایی این پرسشنامه را به روش‌های آلفای کرونباخ، اسپیرمن- براون و گاتمن بر ۳۹۶ نفر از دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز محاسبه کردند که این ضرایب به ترتیب برابر ۰/۷۵، ۰/۶۷ و ۰/۶۷ بودند که نمایانگر پایایی نسبتاً خوب آزمون می‌باشد.

"پرسشنامه رضایت زناشویی" (Marital Satisfaction Questionnaire) توسط Enrich و همکاران ساخته شده است (۲۶). فرم بلند آن ۱۱۵ سوالی و فرم کوتاه آن از ۴۷ سؤال تشکیل شده است. این پرسشنامه ۵ گزینه‌ای بر اساس طرح لیکرت از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف به ترتیب ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ نمره گذاری می‌شود. کمترین نمره ۴۷ و بیشترین نمره ۲۳۵ است. افرادی که نمرات آن‌ها زیر ۱۵۰ است، دارای میزانی از ناسازگاری زناشویی هستند. این پرسشنامه اولین بار روایی محتوایی توسط سلیمانیان (۲۷) در ۱۱ نفر از زنان متأهل عادی مراجعه کننده به مراکز مشاوره در شهر مشهد انجام شد و پایایی آن را از طریق آلفای کرونباخ ۱۴۰ نفر از زنان متأهل عادی مراجعه کننده به مراکز مشاوره در شهر مشهد ۰/۹۵ به دست آورد. معتمدین (۲۸) روایی همگرا آن را با ابزار سنجش عملکرد خانواده (Family Assessment Device) بر ۸۰ نفر از زوج‌های مراجعه کننده به مراکز مشاوره خانواده بهزیستی شهر اهواز بررسی نمود و ضریب همبستگی ۰/۶۵ را به دست آورد و پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ و تنصیف بر ۱۲۰ نفر از زوج‌های مراجعه کننده به مراکز مشاوره خانواده بهزیستی شهر اهواز به ترتیب ۰/۵۷ و ۰/۶۱ می‌باشد. با در نظر گرفتن میزان مشارکت ۸۰ درصدی دانشجویان پرستاری و واجد تمام شرایط آزمون بودن (متأهل بودن، عدم مصرف دارو و...)، ۲۰۰ پرسشنامه بین دانشجویان رشته پرستاری توزیع گردید و در نهایت ۱۵۸ پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای تجزیه داده‌ها از آزمون چند متغیری معنی داری و تحلیل همبستگی کانونی (متعارف) استفاده گردید. داده‌ها از طریق نرم افزار اس پی اس نسخه ۲۱ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

طرح در دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز و هماهنگی با معاون پژوهشی دانشگاه از وی اجازه پژوهش در دانشکده پرستاری و مامایی گرفته شد. سپس فهرست دانشجویان متأهل تهیه و از میان آنان ۲۰۰ نفر با روش نمونه گیری تصادفی ساده با روش جدول انتخاب تصادفی به عنوان نمونه انتخاب شدند. پس از بیان اصل رازداری و محرمانه ماندن اطلاعات شخصی برای نمونه‌ها، رضایت تمامی شرکت‌کنندگان در پژوهش گرفته شد و به آن‌ها اطمینان داده شد که پرسشنامه‌ها بدون نام و محرمانه هستند و داده‌ها به صورت گروهی تحلیل می‌شوند. در این پژوهش ملاک‌های ورود به مطالعه شامل دانشجوی پرستاری بودن، متأهل بودن، عدم مصرف داروهای روان‌پزشکی، عدم رخدادهای تنش‌زا مثل طلاق، مرگ عزیزان و غیره در چهار ماه گذشته و ملاک‌های خروج از مطالعه شامل عدم امضای رضایت نامه شرکت در پژوهش، عدم تمایل به همکاری در تکمیل کردن پرسشنامه‌ها و تکمیل آن‌ها به صورت ناقص یا نامعتبر بودند. برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد.

"سیاهه تمایز یافتگی خود اسکورون و فریدلندر" (Skowron & Friedlander Differentiation of Self Inventory)، بر اساس نظریه Bowen ساخته شده (۲۳) استفاده شد. تمایز یافتگی خود در ایران توسط اسکیان (۲۳) دانشجویان هنجاریابی شده است. این سیاهه ۲۰ عبارت دارد و بر اساس مقیاس لیکرت ۱ تا ۶ درجه بندی شده است که شامل از "کاملاً در مورد من صحیح است" تا "اصلاً در مورد من صحیح نیست". دامنه نمرات این پرسشنامه بین ۱ تا ۱۲۰ است و نمرات بالاتر در این پرسشنامه نشان‌دهنده سطح تمایز یافتگی بالاتر است. در پژوهش اسکیان (۲۳) ضریب آلفای برای این ابزار ۰/۸۸ به دست آمد.

"پرسشنامه مسئولیت پذیری چند بعدی بر مبنای متون اسلامی" (Responsibility Multidimensional Questionnaire Based on Islamic Texts Ahmadi Akhormeh) و همکاران ساخته شده است (۲۴). شامل ۲۰ سؤال است. این پرسشنامه ۵ گزینه‌ای بر اساس طرح لیکرت از همیشه تا هرگز به ترتیب از ۰ تا ۴ نمره گذاری می‌شود. این پرسشنامه، مسئولیت پذیری افراد را بر اساس متون اسلامی می‌سنجد و شامل چهار بعد مسئولیت در برابر خداوند، مسئولیت در برابر اجتماع، مسئولیت در برابر طبیعت، مسئولیت در برابر خود (مراقبه) را می‌باشد. برای مناسب بودن داده‌های گردآوری شده از دو آزمون KMO و بارتلت استفاده شد. مقدار KMO برای ماتریس همبستگی پرسش‌ها ۰/۸۶ بود و مقدار آزمون بارتلت در خصوص کفایت محتوای پرسشنامه ۳۴۲۶/۸ که در سطح $P < 0/0001$ معنی دار می‌باشد. با استفاده از تحلیل عاملی، بهترین ترکیب محتوایی با توجه به نمودار اسکر و درصد واریانس‌ها ماتریس چهار عاملی بود. پایایی کل این پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ بر ۱۷۹ نفر از دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد مرودشت ۰/۸۴ و به شیوه تنصیف با همان نمونه ۰/۶۳ بود. روایی همگرا این پرسشنامه از طریق همبسته نمودن با "مقیاس مسئولیت پذیری کالیفرنیا" (California Responsibility Scale) بر ۵۹ نفر از دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد مرودشت ۰/۴۳ به دست آمد که در سطح ۰/۰۱ معنی دار بود (۲۴).

جدول ۱: نتایج آزمون‌های چندمتغیری برای مدل کامل تحلیلی کانونی (متعارف)

آزمون‌ها	مقدار	مقدار F	df فرضیه	df خطا	P-value
اثر پیلاپی	۰/۴۵	۴۳/۴۹	۴	۷۷۰	۰/۰۰
لامبدای ویلکز	۰/۵۴۲	۶۵/۱۰	۴	۷۷۰	۰/۰۰
اثر هتلینگ	۰/۳۸	۵۹/۴۲۸	۴	۷۶۸	۰/۰۰
بزرگ‌ترین ریشه روی	۰/۳۶	-----	-----	-----	-----

جدول ۲: مقدار ویژه و همبستگی کانونی

شماره توابع یا ریشه‌ها	مجذور همبستگی	همبستگی کانونی	درصد تراکمی	درصد	مقدار ویژه
۱	۰/۵۰	۰/۷۱	۹۵/۵۸	۹۵/۵۸	۰/۸۴
۲	۰/۰۰۶	۰/۰۸	۱۰۰	۱۰۰	۰/۰۰۷

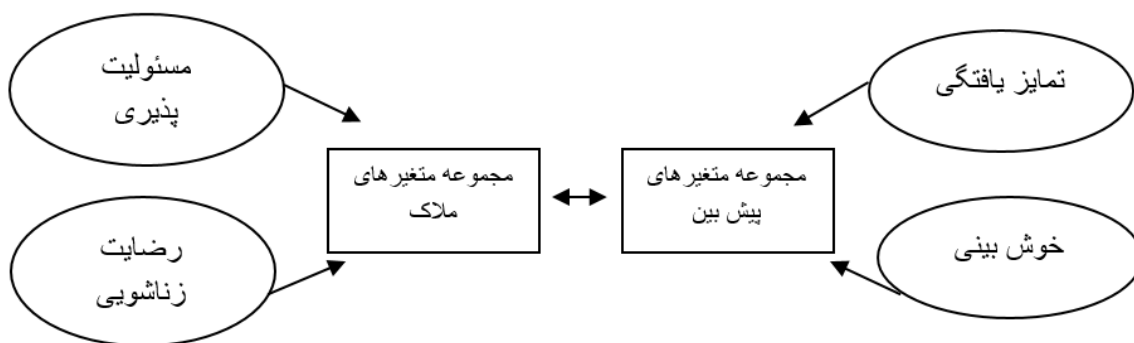
یافته‌ها

از ۲۰۰ نفر دانشجوی متأهل مشارکت کننده، ۱۵۸ نفر واجد ملاک‌های ورود بودند. میانگین سنی شرکت کنندگان $23/87 \pm 0/78$ بود. از میان دانشجویان پرستاری ۲۵ نفر دانشجوی سال اول (۱۵/۸۴)، ۳۳ نفر دانشجوی سال دوم (۲۰/۸۸)، ۵۶ نفر دانشجوی سال سوم (۳۵/۴۴) و ۴۴ نفر دانشجوی سال چهارم (۲۷/۸۵) بودند. نتایج آزمون‌های چندمتغیری کلی را برای کل مدل به کار رفته با استفاده از چهار شاخص چندمتغیری مختلف بررسی شد. بر اساس جدول ۱، با توجه به معنی دار بودن آزمون‌های چندمتغیری، متغیرهای پژوهش حداقل دارای یک رابطه معنی دار می‌باشند.

در جدول ۲، تعداد توابع متعارف، ضرایب همبستگی کانونی و مجذور ضریب همبستگی کانونی (که می‌تواند نمایانگر مقدار واریانس مشترک بین دو متغیر متعارف باشد) نشان داده شده است.

طبق یافته‌های جدول ۲ مجذور همبستگی کانونی توابع به ترتیب برابر با ۰/۵۰ و ۰/۰۰۶ است. توابعی که کمتر از ۱۰ درصد واریانس را تبیین کنند، کنار گذاشته می‌شوند و تفسیر نمی‌شوند (۲۹). بنابراین، فقط تابع اول که ۵۰ درصد از واریانس مشترک را تبیین می‌کند و از معنی داری کافی برخوردار است، تفسیر می‌گردد، اما تابع دوم مورد تفسیر

قرار نمی‌گیرد. به عبارت دیگر، اولین همبستگی کانونی یا متعارف متغیر کانونی "متغیر همگام" (covariate) یا مستقل تنها ۰/۵۰ درصد واریانس در متغیر کانونی وابسته یا ملاک را تبیین و توضیح می‌نماید. علاوه بر روش فوق، در جدول ۳ آزمون معنی داری آماری توابع با استفاده از تحلیل کاهش بعد (Dimension Reduction Analysis)، به کمک چیدمان سلسله مراتبی توابع، معنی داری آماری آن‌ها را آزمون می‌نماید. نتایج آزمون F نشان می‌دهد که اثر تراکمی توابع ۱ و ۲ (مدل کامل) از نظر آماری معنی دار می‌باشد، اما اثر تراکمی تابع ۲ به تنهایی معنی دار نیست. برای اولین همبستگی کانونی نسبت F برابر ۵۴/۳۴ که معنی دار است ($P < 0/001$) اما برای دومین همبستگی کانونی برابر ۱/۸۴ می‌باشد و معنی دار نیست ($P > 0/05$). بنا بر این بعد اول به عنوان قوی‌ترین همبستگی کانونی انتخاب می‌شود. مقدار همبستگی کانونی برای بعد اول (بر اساس جدول ۲) ۰/۷۱ است که به این معناست که بین مجموعه متغیرهای پیش‌بین (تمایز یافتگی و خوش بینی) و مجموعه متغیرهای ملاک (مسئولیت پذیری و رضایت زناشویی) همبستگی به میزان ۰/۷۱ وجود دارد که بیانگر همبستگی قوی و مستقیم می‌باشد (تصویر ۱)..

تصویر ۱: مدل همبستگی کانونی متغیرهای پژوهش

جدول ۳: نتایج تحلیل کاهش بعد

ریشه‌ها	لامبدای ویلکز	مقدار F	df فرضیه	df خطا	P-value
۱ از ۲	۰/۳۸	۳۴/۵۴	۴	۷۹۲	۰/۰۰
۲ از ۲	۰/۹۹	۸۴/۱	۱	۳۹۷	۰/۰۷

جدول ۴: ضریب‌های کانونی استاندارد برای متغیرهای پیش بین و ملاک

متغیرها	ضرایب کانونی استاندارد	ضرایب ساختاری
تمایز یافتگی خود	۰/۶۱	۰/۸۸
خوش بینی	۰/۲۷	۰/۶۱
مسئولیت پذیری	۰/۸۲	۰/۹۸
رضایت زناشویی	۰/۲۵	۰/۷۲

جدول ۴ ضریب‌های کانونی استاندارد برای متغیرهای پیش‌بین را نشان می‌دهد.

در جدول ۴ ضریب‌های کانونی استاندارد و ضریب‌های ساختاری برای متغیرهای پیش‌بین در بعد اول نشان داده شده است. فقط ضریب‌های کانونی استاندارد و ضریب‌های ساختاری بالاتر از ۰/۳ مورد توجه و تفسیر قرار می‌گیرند. ضریب‌های کانونی استاندارد همبستگی هر متغیر با مجموعه متغیرهای دسته مقابل خود است. همان طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، تمایز یافتگی خود (با ضریب کانونی استاندارد ۰/۶۱) غالب بوده است، به این معنا که تمایز یافتگی خود همبستگی مستقیم و قوی در حد ۰/۶۱ با مجموعه متغیرهای ملاک (مسئولیت‌پذیری و رضایت زناشویی) دارد. همچنین در جدول ۴ نشان داده شده است که همبستگی تمایز یافتگی خود با مجموعه متغیرهای حاصل از دسته متغیرهای پیش بین، ۰/۸۸ است و همبستگی خوش بینی با مجموعه متغیرهای پیش بین، ۰/۶۱ است. بنابراین در تشکیل ترکیب خطی متغیرهای پیش بین، تمایز یافتگی خود، از اهمیت بیشتری برخوردار است. در جدول ۴ مشاهده می‌شود، مسئولیت‌پذیری (با ضریب کانونی استاندارد ۰/۸۲) غالب بوده است. به این معنا که مسئولیت‌پذیری همبستگی مستقیم و قوی در حد ۰/۸۲ با مجموعه متغیرهای پیش بین (تمایز یافتگی خود و خوش‌بینی) دارد. هم چنین در جدول ۴ نشان داده شده است که همبستگی رضایت زناشویی با متغیر کانونی حاصل از دسته متغیرهای ملاک، ۰/۷۲ است و همبستگی مسئولیت‌پذیری با متغیر کانونی حاصل از دسته متغیرهای ملاک، ۰/۹۸ است. بنابراین، در تشکیل ترکیب خطی متغیرهای ملاک، مسئولیت‌پذیری، از اهمیت بیشتری برخوردار است.

بحث

پژوهش حاضر، به بررسی همبستگی بین مجموعه متغیرهای پیش بین (تمایز یافتگی خود و خوش بینی) با مجموعه متغیرهای ملاک (مسئولیت‌پذیری و رضایت زناشویی) در دانشجویان پرستاری پرداخت و به دنبال پاسخ گویی به این سؤال بود که از بین متغیرهای پیش بین و ملاک، کدامیک نقش پراهمیت‌تری را در دسته خود ایفا می‌کنند. نتایج نشان داد که مقدار همبستگی کانونی ۰/۷۱ بین ترکیب خطی متغیرهای پیش‌بین و ملاک وجود دارد که مبین رابطه قابل توجهی بین ترکیب این دو مجموعه متغیر است. به عبارت دیگر، متغیرهای پیش بین (تمایز یافتگی خود و خوش بینی) در دانشجویان پرستاری

پیش بینی کننده مسئولیت‌پذیری و رضایت زناشویی در آنان هستند. دو متغیر، بیشترین مشارکت را در این همبستگی داشتند، که در ترکیب خطی متغیرهای پیش بین، تمایز یافتگی خود و در ترکیب خطی متغیرهای ملاک، مسئولیت‌پذیری بودند. بخشی از نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های زیر همخوان است. معصومی و بزازیان (۳۰) نشان دادند بین تمایز یافتگی با مسئولیت‌پذیری رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. رجبی و همکاران (۳۱) نشان دادند که تمایز یافتگی خود و رضایت زناشویی رابطه مثبت و معنی دار دارند. ویژگی تمایز یافتگی با مسئولیت‌پذیری و رضایت زناشویی ارتباط دارد. سطوح تمایز یافتگی هر کس بیانگر سطح استقلال عاطفی وی از خانواده و نیز اشخاص بیرون از خانواده است. میزان تمایز یافتگی در سطح متوسط تا بالا، به فرد امکان می‌دهد تا بدون ترس از آمیختگی (از دست رفتن هویت در آن رابطه) با دیگران تعامل داشته باشد. افراد تمایز یافته تعریف مشخصی از خود و عقایدشان دارند، آن‌ها می‌توانند جهت خویش را در زندگی انتخاب کنند و در موقعیت‌های شدیداً عاطفی که در بسیاری از افراد منجر به بروز رفتارهای غیرارادی و گرفتن تصمیمات نافرجام می‌شود، کنترل خود را از دست ندهند و با در نظر گرفتن عقل و منطق تصمیم‌گیری کنند (۳۲). این ویژگی برای کنترل موقعیت‌های تنش‌زا در شغل پرستاری نیز اهمیت بسیاری دارد. همچنین افراد تمایز یافته در قبال رفتارها و تصمیم‌های خود، مسئولیت‌پذیری بیشتری دارند. افراد مسئولیت‌پذیر و وظیفه‌شناس به دنبال موفقیت و پیشرفت در زندگی هستند. این ویژگی در زمینه‌های خانوادگی، شغلی و روابط با همسر تعمیم می‌یابد (۳۳) Mincu & Tascu (۲۱) و Smith و همکاران (۲۲) در پژوهش‌های خود نشان دادند خوش بینی با رضایت زناشویی دانشجویان متأهل رابطه مثبت و معنی دار دارد. قربانی و گلزاری (۳۴) در بخشی از پژوهش خود نشان دادند که بین مسئولیت‌پذیری و خوش بینی رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. خوش‌بینی از دیگر موقعیت‌هایی است که در پذیرش مسئولیت و رضایت زناشویی مؤثر است. خوش‌بین‌ها، انتظار دارند که امور زندگی مطابق نظر آن‌ها پیش برود و دیدگاه مثبتی از زندگی دارند و همین امر آن‌ها را به تلاش و کوشش ترغیب می‌کند. لذا آن‌ها در برخورد با مشکلات زندگی زناشویی فعالانه برخورد می‌کنند. این افراد در روابط بین فردی، نقاط ضعف دیگران را قابل حل تلقی می‌نمایند و نسبت به اختلافات و تعارضات بین فردی، دیدگاه خوش‌بینانه دارند و آن‌ها را قابل حل می‌دانند. اردلانی و همکاران (۳۵) و محمد زاده ابراهیمی و همکاران

آموزشی برای ارتقا سطح تمایز یافتگی خود و خوش بینی در راستای افزایش رضایت زناشویی و مسئولیت پذیری دانشجویان پرستاری، برگزار گردد. از محدودیت‌های این پژوهش، کاربرد روش خودگزارشی پرسشنامه بود که شرایط روحی و روانی پاسخ‌دهندگان می‌تواند صحت و دقت پاسخ‌ها را تحت تأثیر قرار دهد.

سپاسگزاری

این پژوهش برگرفته از طرح پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز به شماره ۲۱۱۹۷/د که در مورخ ۱۳۹۴/۵/۱۷ به تصویب رسیده است، استخراج شده است. از دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز به دلیل فراهم کردن اعتبار مالی طرح و کلیه مسئولین و دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز که در این پژوهش همکاری داشته‌اند، تقدیر و تشکر می‌گردد.

References

1. Yazdani F, Kazemi A, Fooladi MM, Samani HR. The relations between marital quality, social support, social acceptance and coping strategies among the infertile Iranian couples. *Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol.* 2016;200:58-62. DOI: 10.1016/j.ejogrb.2016.02.034 PMID: 26972768
2. Mardani Hamoleh M, Heydari H. [The relations between optimism and attachment styles with marital satisfaction in hospital personnel]. *J Nurs Midwifery Urmia.* 2010;8(1):46-52.
3. Moghadam B, Avandi A. [Mental Health]. Tehran: Ghazal Publisher; 2009.
4. Hamzeh Louee A. [The relations between responsibilities with self-care in staff of oil area national company in Ahwaz]. Ahwaz: Shahid Chamran University; 2011.
5. Sohrabi R, Asadi M, Habibollahzade H, PanaAli A. Relationship Between Self-differentiation in Bowen's family Therapy and Psychological Health. *Proc Soc Behav Sci.* 2013;84:1773-5. DOI: 10.1016/j.sbspro.2013.07.030
6. Mehri Y, Salari SM, Langroudi MS, Baharamizadeh H. The Relationship Between Differentiation of Self and Aspects of Identity. *Proc Soc Behav Sci.* 2011;30:733-7. DOI: 10.1016/j.sbspro.2011.10.143
7. Vancea F. The Increase of the Differentiation Level of the Self through Unifying Personal Development. *Proc Soc Behav Sci.* 2013;78:180-4. DOI: 10.1016/j.sbspro.2013.04.275
8. Peleg O, Zoabi M. Social anxiety and differentiation of self: A comparison of Jewish and Arab college students. *Pers Individ Dif.* 2014;68:221-8. DOI: 10.1016/j.paid.2014.04.032
9. Talebi M, Ghojari Bonab B. [The Relationship between differentiation of self, emotional intelligence and marital satisfaction in consular centers in Shahrood]. *J Woman Fam Stud.* 2012;5(18):15-32.

(۳۶) در پژوهش‌های خود نشان دادند از بین ویژگی‌های شخصیتی، مسئولیت پذیری بهترین پیش بینی کننده رضایت زناشویی است. افرادی که مسئولیت‌پذیری بالایی داشته باشند، در برخورد با مشکلات فعالانه در پی حل آن اقدام نمایند. این افراد، مسئولیت‌پذیری بالاتری دارند. برای زوجین، تعهد، مسئولیت‌پذیری و وظیفه‌شناسی همسرانشان، بسیار اهمیت دارد و این ویژگی، در ارتقای سطح کیفیت زندگی زناشویی بسیار حائز اهمیت است (۳۷).

نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که تمایز یافتگی خود و خوش بینی با مسئولیت‌پذیری و رضایت زناشویی دانشجویان پرستاری رابطه معنی‌داری دارد. همچنین، از بین دسته متغیرهای پیش‌بین، تمایز یافتگی خود و از بین متغیرهای ملاک، مسئولیت‌پذیری سهم بیشتری را در پیش‌بینی متغیرهای دسته خود داشتند. پیشنهاد می‌شود کارگاه‌های

10. Shakibae T, Esmaili M, Karami A. [Effectiveness differentiation of self on mental health after divorce]. *J Train Psychol.* 2007;2(7):115-31.
11. Zareei S, Hossein Gholy F. [Predict of martial commitment based on consciousness affect and differentiation of self in marital students]. *J Consul Fam Psycho Anal.* 2013;4(1):113-33.
12. Sehat N. [Effectiveness training of differentiation of self on reduce of marital conflict in marital in Ghom city]. Tehran: Allameh Tabatabaee University; 2007.
13. Hill A. Predictors of relationship satisfaction: the link between cognitive flexibility, compassionate love and level of differentiation. Los Angeles, California: Alliant International University; 2008.
14. Hawton K. Cognitive behavior therapy for psychiatric problem: McGraw Hill; 2004.
15. Carver CS, Scheier MF. Dispositional optimism. *Trends Cogn Sci.* 2014;18(6):293-9. DOI: 10.1016/j.tics.2014.02.003 PMID: 24630971
16. Monzani D, Steca P, Greco A, D'Addario M, Pancani L, Cappelletti E. Effective pursuit of personal goals: The fostering effect of dispositional optimism on goal commitment and goal progress. *Pers Individ Dif.* 2015;82:203-14. DOI: 10.1016/j.paid.2015.03.019
17. Koenig HG, Berk LS, Daher NS, Pearce MJ, Bellinger DL, Robins CJ, et al. Religious involvement is associated with greater purpose, optimism, generosity and gratitude in persons with major depression and chronic medical illness. *J Psychosom Res.* 2014;77(2):135-43. DOI: 10.1016/j.jpsychores.2014.05.002 PMID: 25077855
18. Henry NJ, Berg CA, Smith TW, Florsheim P. Positive and negative characteristics of marital interaction and their association with marital satisfaction in middle-aged and older couples. *Psychol Aging.* 2007; 22(3):428-41. DOI: 10.1037/0882-7974.22.3.428 PMID: 17874945

19. Ko KJ, Berg CA, Butner J, Uchino BN, Smith TW. Profiles of successful aging in middle-aged and older adult married couples. *Psychol Aging*. 2007;22(4):705-18. DOI: [10.1037/0882-7974.22.4.705](https://doi.org/10.1037/0882-7974.22.4.705) PMID: [18179290](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/18179290/)
20. Sheheni Yeylagh M, Movahhed A, Shokrkon H. [Causal relationship between religues attitudes, optimism, mental health, physical health in students of Shahid Chamran of Ahvaz]. *J Train Sci Psychol*. 2004;3(11):52-61.
21. Mincu CL, Taşcu A. Social Support, Satisfaction with Physician-Patient Relationship, Couple Satisfaction, Body Satisfaction, Optimism as Predictors of Life Satisfaction in People having a Current Perceived Health Problem. *Proc Soc Behav Sci*. 2015;187:772-6. DOI: [10.1016/j.sbspro.2015.03.164](https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.03.164)
22. Smith TW, Ruiz JM, Cundiff JM, Baron KG, Nealey-Moore JB. Optimism and Pessimism in Social Context: An Interpersonal Perspective on Resilience and Risk. *J Res Pers*. 2013;47(5):553-62. DOI: [10.1016/j.jrp.2013.04.006](https://doi.org/10.1016/j.jrp.2013.04.006) PMID: [27840458](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27840458/)
23. Skian P. [Effectiveness Psychodrama on differentiation in family of female high school students in Tehran]: Teacher Training University; 2005.
24. Ahmadi Akhormeh M, Sahami S, Refahi Z, Shamshiri B. [Validity of Responsibility Questionnaire based on Islamic commend]. *J Meth Mod Psychol*. 2013;3(13):99-111.
25. Peterson C, Semmel A, von Baeyer C, Abramson LY, Metalsky GI, Seligman MEP. The attributional Style Questionnaire. *Cogn Ther Res*. 1982;6(3):287-99. DOI: [10.1007/bf01173577](https://doi.org/10.1007/bf01173577)
26. Asgary P. [Psychology tests guide]. Ahvaz: Islamic Azad University; 2009.
27. Solymanian A. [Investigation marital problem of Dual-career couples]. *J New Counsel*. 2008; 24 (12):102-22.
28. Motamedin M. [Effectiveness training of couples strategies with un-logical believes based on cognation approach on believes and marital satisfaction in counselor center]. Ahwaz: Shahid Chamran University; 2003.
29. Sherry A, Henson RK. Conducting and interpreting canonical correlation analysis in personality research: a user-friendly primer. *J Pers Assess*. 2005;84(1):37-48. DOI: [10.1207/s15327752jpa8401_09](https://doi.org/10.1207/s15327752jpa8401_09) PMID: [15639766](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15639766/)
30. Masoumi M, Bazzazi S. [The relationship between Assertiveness and responsibility with differentiation in female student]. *J Woman Fam Stud*. 2014;7(23):77-90.
31. Rajabi G, Jamali A, Tagipour M. [The relationship between secure attachment style, differentiation and marital satisfaction with mediation of optimism in couple]. *J Res Counsel*. 2015;56(14):45-66.
32. Bowen M. Theory in the practice of psychotherapy. In: Guerin P, editor. *Family: Theory and Practice*. New York: Garner Press; 1976. p. 42-90.
33. Gasemi S. [Investigation effectiveness in student council on self-esteem and responsibility in student Karaj city]: Teacher Training University; 2006.
34. Gorbani Z, Golzari M. [The relationship between personality trait and optimism in parents with optimism in adult child of them]. *J Train Psychol*. 2008;11(2):131-7.
35. Ardalani A, Azadnam E, Kahrizeh C. [Comparison personality trait in marital satisfaction in student]. *Regional Conference on Pathological Phenomenon of Divorce*; Hamedan2014.
36. Mohammadzadeh Ebrahimi A, Jomehry F, Borjali A. The relationship between big five personality trait and marital satisfaction]. *J Train Psychol*. 2007;3(9):167-83.
37. Farjad M. [Social Pathology: Divorce and Conflict Family]. Tehran: Mansouri 2010.